

RECOMANDĂRI
privind stimularea concurenței pe piața carburanților

Sectorul comercializării cu amănuntul de carburanți (benzină și motorină) ocupă un loc important în economia românească, cu efecte asupra celorlalte domenii de activitate din România. Caracteristicile principale ale acestui sector nu diferă foarte mult de restul țărilor europene, structura acestuia fiind, în linii mari, de oligopol. Mai exact, cea mai mare parte a ofertei de pe această piață este concentrată în portofoliul unui număr restrâns de companii petroliere (OMV-Petrom, Lukoil, Rompetrol, MOL, Gazprom, SOCAR). Pe această piață mai activează, de asemenea, o serie de întreprinderi neintegrate vertical, cu resurse financiare inferioare celor din prima categorie, care administrează una/mai multe stații de distribuție carburanți (așa numiții “benzinari independenți”).

Cererea de carburanți este reprezentată de posesorii autovehiculelor care se aprovizionează, de regulă, de la stațiile de distribuție aflate în apropierea zonelor pe care aceștia le frecventează în mod curent (traseul spre locul de muncă, zona de reședință etc.). Ca atare, interacțiunea concurențială între diversele surse de aprovizionare a clienților se manifestă la nivel local, posibilitatea de substituție între diverse stații de alimentare fiind limitată sub raport geografic. În ultimii ani au avut loc o serie de modificări la nivelul pieței comercializării cu amănuntul de carburanți. Evenimente, precum închiderea unor stații/deschiderea unor stații noi, tranzacții comerciale cu stații de distribuție, intrarea pe piață a unor companii care nu mai activaseră în România până la momentul respectiv, au influențat această piață, însă nu substanțial.

Structura a rămas cea a unei piețe oligopolistice, pe care un număr restrâns de companii petroliere au o influență reală și determinantă asupra concurenței manifestate pe această piață.

Misiunea Consiliului Concurenței cu privire la funcționarea optimă a acestei piețe/manifestarea concurenței pe această piață a fost și rămâne în continuare axată pe două direcții principale.

Prima dintre acestea este reprezentată de monitorizarea modului de funcționare a mecanismelor de piață. Această activitate are rolul de a depista eventualele abateri/încălcări

ale reglementărilor legale, iar, în cazul în care există probe concludente în acest sens, de a sancționa întreprinderile răspunzătoare. În acest sens, trebuie amintite decizia de sancționare a companiilor petroliere pentru înțelegerea de a elimina de la vânzare benzina Eco Premium și a distribuitorilor angro de carburanți pentru înțelegerea de fixare a prețurilor de vânzare și de alocare a clienților și a surselor de aprovizionare cu carburanți.

Cea de-a doua direcție de acțiune a autorității de concurență are ca obiectiv stimularea concurenței pe piața carburanților și îmbunătățirea climatului concurențial, în vederea obținerii de avantaje pentru consumatorii finali.

În ceea ce privește acest din urmă deziderat, Consiliul Concurenței propune un set de măsuri și acțiuni, care au rolul să stimuleze concurența pe piața carburanților.

- Crearea unei baze de date și a unei aplicații web/mobile pentru compararea prețurilor la carburanți

Pentru a stimula concurența prin preț dintre operatorii economici, pe de o parte, dar și pentru a asigura, în același timp consumatorului posibilitatea de a alege carburanții cu cel mai bun raport calitate-preț, Consiliul Concurenței consideră necesară crearea unei baze de date care să conțină lista tuturor companiilor care comercializează carburanți, amplasarea geografică a benzinăriilor deținute de fiecare, tipurile de carburanți (benzină și motorină) comercializate în fiecare benzinărie, prețurile la pompă practicate. Pentru crearea acestei baze de date, Guvernul ar trebui să emită un act normativ prin care să oblige toate întreprinderile care dețin benzinării active să furnizeze datele necesare, dar și să transmită on-line (printr-un sistem pe bază de parolă) toate modificările efectuate la nivelul prețurilor carburanților, care să fie înregistrate în timp real (maxim 30 de minute de la modificare). Această bază de date trebuie să constituie elementul central al unei aplicații web și/sau al unei aplicații mobile cu acces gratuit din partea consumatorilor, prin care aceștia pot afla care sunt cele mai apropiate (ex: 10) benzinării, localizarea geografică și prețurile oferite de acestea (eventual, în ordine crescătoare pentru a vedea care este compania cu cel mai mic preț). Astfel, consumatorul are posibilitatea de a alege, având la îndemână informații importante cu privire la oferta existentă pe piață în zona geografică de interes pentru consumatorul respectiv.

În al doilea rând, o astfel de bază de date ar fi utilă nu numai pentru consumatori, dar și pentru Consiliul Concurenței în exercitarea atribuțiilor de monitorizare a pieței carburanților. De asemenea, accesul la această bază de date al altor instituții (ex: Min. Energie) ar putea constitui o sursă importantă de informații utile pentru elaborarea analizelor din activitatea specifică a acestora.

- Afișarea prețurilor la carburanți la intrarea pe autostrăzi

Consiliul Concurenței recomandă Guvernului (Ministerul Transportului) instalarea, la intrarea pe fiecare autostradă, a unor panouri de informare care să conțină următoarele date: numele companiei care deține benzinăria, poziția la care se află pe autostradă (ex: km 77) și prețurile practicate la carburanți. Și această recomandare are rolul de mări transparența pe piață, venind în sprijinul consumatorilor prin facilitarea accesului la informația privind oferta existentă pe piață și alegerea celei pe care o consideră cea mai potrivită. În funcție de lungimea autostrăzii și de cantitatea de carburant disponibilă la un moment dat, un consumator care cunoaște toate companiile prezente pe o anumită autostradă, precum și prețurile practicate de fiecare dintre acestea, poate lua decizia optimă cu privire la compania de la care va alimenta. De asemenea, cunoașterea poziției benzinăriilor încă de la intrarea pe autostradă îi oferă consumatorului timp suficient pentru a lua cea mai bună decizie de cumpărare.

- Stimularea concurenței manifestate pe autostrăzi

Deși România nu dispune de un număr important de km în regim de autostrăzi, acestea reprezintă o necesitate și o prioritate la nivel național. Prin urmare, construcția unor noi autostrăzi va atrage automat și necesitatea existenței unor benzinării care să deservească conducătorii auto ce se deplasează pe autostradă.

Consiliul Concurenței recomandă analizarea de către organele competente a posibilității modificării legislației din domeniul achizițiilor publice, astfel încât, în situația unor proceduri de licitații publice pentru construcția de benzinării pe autostrăzi (indiferent dacă sunt deja construite sau nou construite), operatorii care nu au prezență în zona respectivă (orașul sau segmentul de drum apropiat locației pentru care se licitează), să aibă o pondere semnificativă în punctajul pe baza căruia se stabilește câștigătorul.

- Publicarea de către Ministerul Energiei/Ministerul Economiei, Comerțului și Relațiilor cu Mediul de Afaceri a rezultatelor controalelor efectuate cu privire la calitatea carburanților

În baza HG nr. 928/2012¹, autoritatea publică centrală pentru economie și comerț are obligația monitorizării sistemului de calitate a benzinei și motorinei în vederea respectării de către comercianți a specificațiilor prevăzute în reglementările legale.

Pentru a crește presiunea concurențială, pe de o parte, dar și pentru a asigura o informare corespunzătoare a consumatorilor, Consiliul Concurenței recomandă publicarea pe site-ul web al autorității o situație centralizată lunară/semestrială cu privire la rezultatele testelor efectuate. Aceasta ar trebui să conțină denumirea întreprinderilor controlate, localizarea benzinăriilor care au făcut obiectul controlului, precum și rezultatul testelor efectuate. De asemenea, în măsura în care au fost aplicate sancțiuni contravenționale, acestea ar trebui să fie prezentate publicului.

Pentru un consumator, această informație poate fi foarte utilă atunci când ia decizia de cumpărare a carburantului, o informație negativă cu privire la acesta putând fi, în anumite situații, decisivă pentru alegerea/respingerea unui furnizor. Se creează în acest fel și o presiune mai mare asupra companiilor care dețin benzinării pentru respectarea cerințelor legale de calitate, pentru a nu risca eventuala migrație a clienților către alt furnizor ca urmare a unei publicități negative.

- Creșterea ofertei pe piața carburanților

Piața comercializării cu amănuntul de carburanți din România este dominată de companii petroliere, membre ale unor grupuri internaționale cu vastă experiență în acest domeniu (ex: OMV, MOL, Lukoil), dar și cu resurse financiare importante.

Creșterea sau diversificarea ofertei de carburanți ar putea determina reducerea prețurilor acestor produse, acest avantaj fiind în ultimă instanță în folosul consumatorilor. Însă, pentru ca presiunea concurențială asupra companiilor deja active în România să aibă acest efect, este necesară o reacție din partea unor companii cu resurse financiare comparabile.

O soluție în acest sens ar fi reprezentată de intrarea pe piața carburanților a marilor lanțuri de hiper/supermarketuri prezente în România. Această activitate nu ar fi una complet nouă pentru acestea, cu atât mai mult cu cât ele desfășoară deja activități de comercializare a carburanților în alte state europene (ex: Franța², Germania, Marea Britanie³), având o pondere importantă în

¹ HG nr. 928 din 12 septembrie 2012 privind stabilirea condițiilor de introducere pe piață a benzinei și motorinei și de introducere a unui mecanism de monitorizare și reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră.

² Lanțurile de hipermarketuri Auchan și Carrefour au o prezență importantă pe piața carburanților din Franța.

³ Primele patru supermarketuri și-au majorat cota de vânzări în Marea Britanie de la 29% în 2004 la 39% în anul 2012.

cadrul piețelor naționale respective. Mai mult, lanțurile de hipermarketuri dispun deja, într-o formă sau alta, de spațiu suficient pentru amplasarea benzinărilor în imediata vecinătate a magazinelor de desfacere produse alimentare/realimentare, putând astfel profita de aflusul de clienți care pot deveni, în același timp, și cumpărători ai carburanților comercializați. De asemenea, datorită mărimii lor, aceste întreprinderi dețin și o mai mare putere de cumpărare, având astfel posibilitatea obținerii unor prețuri mai bune la aprovizionarea cu carburanți de la producători. Pe lângă un posibil preț de cumpărare mai mic, alt avantaj pentru consumatori ar fi reprezentat de reducerea costurilor de aprovizionare cu carburanți, aceștia putând alimenta autoturismele odată cu cumpărarea celorlalte produse din oferta hiper/supermarketurilor, fără a fi nevoie de deplasări suplimentare pentru asigurarea necesarului de carburant.

Prin urmare, Consiliul Concurenței încurajează intrarea pe piața carburanților a lanțurilor de hiper/supermarketuri prezente în România. În acest sens, autoritatea de concurență va iniția o serie de discuții cu reprezentanții acestor companii, în vederea identificării aspectelor care îngreunează/împiedică deschiderea de benzinării și, în măsura puterilor conferite de cadrul legal specific/propriu, găsirii de soluții care să faciliteze accesul pe această piață.

De asemenea, Consiliul Concurenței recomandă reducerea perioadei de autorizare a construcției de noi stații de distribuție de carburanți, fapt ce ar conduce la o reducere a costurilor necesare accesului noilor operatori pe piață și ar crește presiunea concurențială asupra companiilor active la un anumit moment dat.

- Modificarea regimului de autorizare a spațiilor comerciale

Consiliul Concurenței recomandă modificarea regimului de autorizare a construcțiilor, în sensul facilitării construcției de benzinării în perimetrul exterior al marilor centre comerciale deja construite sau care urmează a se construi.

- Eliminarea barierelor la intrarea pe piața carburanților

Pentru a ridica orice construcție, sunt necesare o serie de aprobări/autorizări de la diverse autorități ale administrației publice, centrale sau locale (primării, garda de mediu etc.). În cazul construcției de benzinării, dată fiind natura activității desfășurate în cadrul acestora (manipulare materiale ușor inflamabile, toxice) și posibilele riscuri (ex: de explozie) ce trebuie prevenite, numărul autorizațiilor necesare este mai mare decât cel al construcțiilor uzuale.

Însă, pe lângă autorizațiile amintite, emise fiecare de organele competente într-un domeniu specific, organele administrației publice locale (ex: primării, consilii județene/locale) pot lua

hotărâri cu impact asupra modului de folosință a terenurilor aflate în unitățile administrativ-teritoriale respective. Astfel, există riscul excesului de reglementare prin impunerea anumitor restricții de construire, care să îngreuneze sau chiar să împiedice construcția de benzinării într-o anumită zonă/localitate⁴ etc.

De aceea, Consiliul Concurenței va demara un proces de consultare cu reprezentanții organelor guvernamentale/prefecturile de județ, în vederea depistării/identificării și a întreprinderii demersurilor legale pentru eliminarea acestora. Prin acest mod, se urmărește favorizarea apariției unor noi benzinării care să stimuleze concurența în acest sector.

- Implementarea programelor de formare cu legislația în domeniul concurenței

Respectarea legislației în domeniul concurenței trebuie să constituie una dintre prioritățile întreprinderilor active nu doar pe piața carburanților, ci și pe toate celelalte piețe. Efectele negative rezultate din încălcarea regulilor de concurență sunt resimțite de consumatorii finali, prin prețuri mai mari, produse de o calitate mai slabă etc. De asemenea, trebuie avut în vedere și faptul că sancțiunile aplicate pentru încălcările legislației concurenței, descoperite de Consiliul Concurenței, pot afecta semnificativ situația financiară a întreprinderilor vinovate de săvârșirea acestora.

Prin urmare, activitatea de prevenție devine esențială pentru desfășurarea în bune condiții a activității întreprinderilor pe orice piață. În acest sens, Consiliul Concurenței recomandă întreprinderilor implementarea de programe de formare cu legislația în domeniul concurenței, pentru a putea evita riscurile încălcării reglementărilor legale.

⁴ Prin Decizia Consiliului Concurenței nr. 25/2010, a fost constatată încălcarea art. 8 din Legea concurenței de către Consiliul General al Municipiului București, care a decis interzicerea construcției de noi benzinării în zona inelului central al Capitalei, fără a avea însă la bază o analiză/justificare concludentă cu privire necesitatea acestei hotărâri.